

Moerbeke - Waas – Drongendreef
archeologisch vooronderzoek – augustus 2013
A. DE LOGI & L. MESSIAEN

DL&H-Rapport 11

Colofon

Project
Moerbeke - Waas – Drongendreef
Archeologisch vooronderzoek

Opdrachtgever:
Huysman Bouw NV
Stationsstraat 83
9900 Eeklo

Uitvoerder:
De Logi & Hoorne bvba
Bekstraat 2
9850 Landegem
BTW BE 0845.028.465
RPR Gent
www.dl-h.be

DL&H-Rapport 11
ISSN 2294-0790
© 2013 – De Logi & Hoorne bvba

Niets uit deze publicatie mag vermenigvuldigd worden, opgeslagen in geautomatiseerde gegevensbestanden en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook (digitaal, mechanisch, door fotokopie) zonder toestemming van De Logi & Hoorne bvba

Inhoud

Voorwoord	5
Administratieve fiche	5
1. Inleiding	7
2. Aanleiding en doel van het onderzoek	7
3. Geografische en bodemkundige situering	9
4. Archeologische voorkennis	9
5. Tijds kader	10
6. Methodologie	12
7. Resultaten	13
8. Conclusies en aanbevelingen	21
9. Bibliografie	21

Voorwoord

Midden augustus 2013 voerde De Logi & Hoorne een proefsleuvenonderzoek uit aan de Drongendreef te Moerbeke - Waas. De prospectie had plaats naar aanleiding van de verkavelingsplannen van ontwikkelaar Huysman Bouw NV. Dit rapport behandelt alle aspecten van dit archeologisch project. Zo worden de aanleiding en het doel van het onderzoek verklaard, en wordt het project in tijd en ruimte gesitueerd. Er is een hoofdstuk gewijd aan de archeologische voorkennis in de regio, en ook de gehanteerde methodologie wordt nader toegelicht. Daarna wordt dieper ingegaan op de resultaten van het vooronderzoek, op basis waarvan tenslotte een conclusie wordt geformuleerd en de afweging wordt gemaakt of een vervolgonderzoek op dit terrein nodig is.

Dankzij verschillende personen en instanties kenden de werken een vlot verloop: opdrachtgever Huysman Bouw, in het bijzonder Ruth De Blauwer; studiebureau Standaert Projecting; Stani Vandecatsye van het Agentschap Onroerend Erfgoed; grondwerker Luc Willems en landmeter Jonas Van Hooreweghe (Meet Het).

Administratieve fiche

Site:	Moerbeke - Waas – Drongendreef (MBW-DRD-2013)
Ligging:	Drongendreef te Moerbeke - Waas (Oost-Vlaanderen)
Lambert 72-coördinaten:	X: 120103, Y: 207487; X: 120250, Y: 207483; X: 120241, Y: 207400; X: 120117, Y: 207371 (hoekpunten gebied)
Kadaster:	Moerbeke - Waas, afdeling 1, sectie H, percelen 1074B, 1075C, 1127H, 1128A en 1129H
Onderzoek:	vooronderzoek met ingreep in de bodem / proefsleuven
Opdrachtgever:	Huysman Bouw NV
Eigenaar terrein:	Huysman Bouw NV
Uitvoerder:	De Logi & Hoorne bvba
Vergunning:	2013/304
Vergunninghouder:	Adelheid De Logi
Vergunning metaaldetectie:	2013/304(2)
Vergunninghouder metaaldetectie:	Adelheid De Logi
Bijzondere voorwaarden:	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Moerbeke - Waas, Drongendreef
Bewaarplaats archief:	De Logi & Hoorne bvba Bekstraat 2 9850 Landegem
Grootte projectgebied:	1,25ha
Grootte onderzoeksgebied:	1,01ha
Termijn:	terreinwerk 12 tot en met 13 augustus 2013 verwerking 27 tot en met 28 augustus 2013
Archeologen:	Adelheid De Logi Liesbeth Messiaen
Verwachting:	ongekend, nabijheid 12 ^{de} eeuwse ontstaanskern Moerbeke
Resultaten:	recente grachten en kuilen
Aanbeveling:	geen verder onderzoek

1. Inleiding

Van 12 tot 13 augustus 2013 voerde een team van De Logi & Hoorne bvba een archeologisch vooronderzoek uit op een terrein aan de Drongendreef te Moerbeke - Waas. Ontwikkelaar Huysman Bouw NV plant op deze gronden de aanleg van een nieuwe verkaveling. De ondergrond werd met behulp van proefsleuven en aanvullende kijkvensters gecontroleerd op archeologische sporen en vondsten. Er werden bij deze prospectie enkel sporen van recente datering aangetroffen. Een vervolgonderzoek lijkt op dit terrein niet aangewezen.

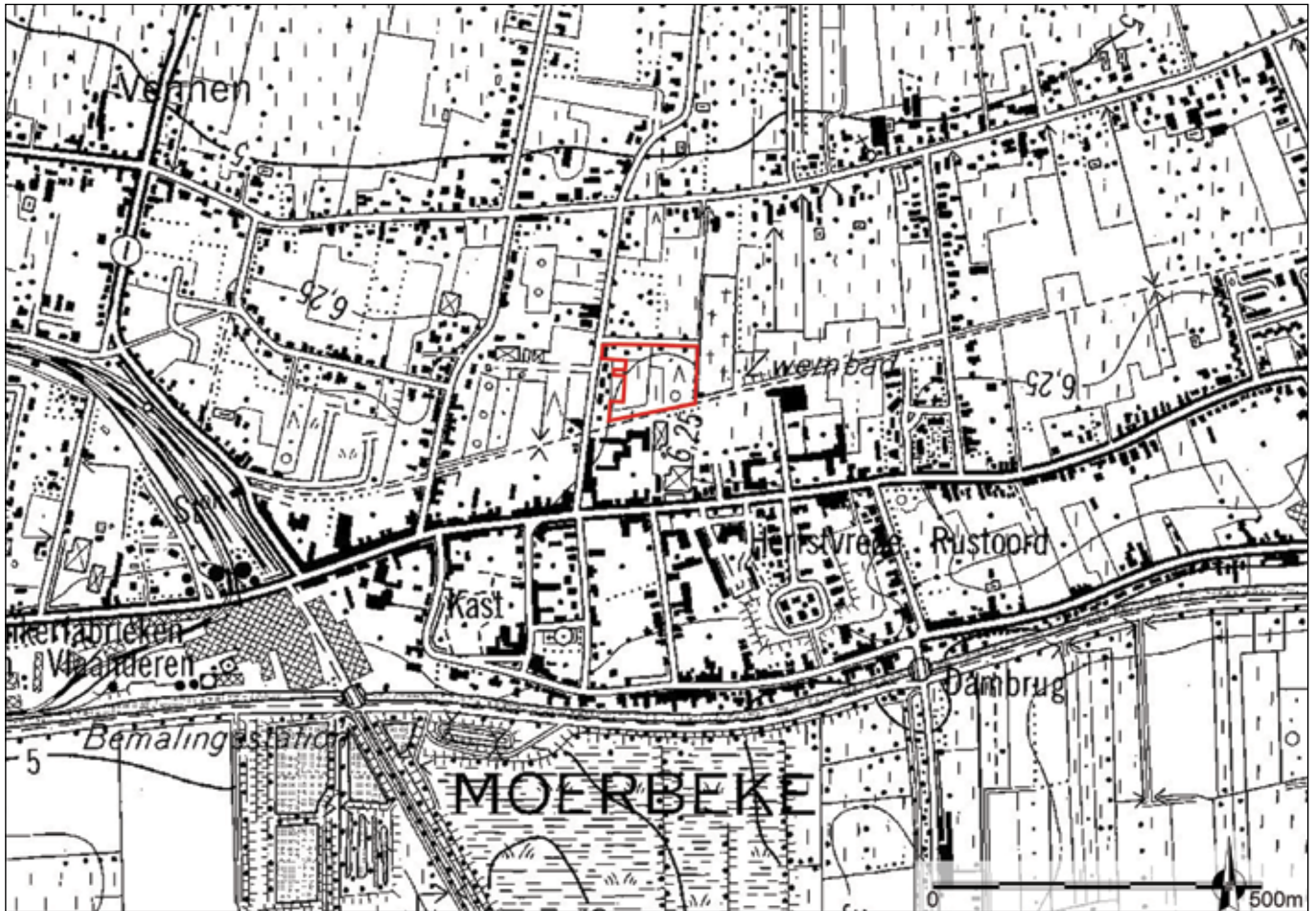
Dit vooronderzoek wordt in al zijn aspecten verder toegelicht. Eerst worden de aanleiding en het doel van het onderzoek behandeld, en wordt het project op ruimtelijk en bodemkundig vlak gesitueerd. Daarna wordt nagegaan wat er aan archeologische informatie beschikbaar is over de omgeving van het projectgebied. De gehanteerde methode worden vervolgens toegelicht. Tenslotte komen de resultaten van de prospectie aan bod, gevolgd door de conclusie en aanbeveling voor eventueel verder archeologisch onderzoek. In de digitale bijlage van dit rapport kan het volledige grondplan, de lijsten van sporen, vondsten en sleuven, de Harrismatrices, een selectie van het foto-archief, en de digitale versie van dit rapport nagekeken worden.

2. Aanleiding en doel van het onderzoek

Op het terrein aan de Drongendreef plant Huysman Bouw NV de ontwikkeling van een verkaveling. Deze werken zullen de bodem storen en op die manier mogelijk aanwezige archeologische relictten vernietigen. Het doel van dit vooronderzoek is nagaan of in de ondergrond van het terrein archeologische sporen aanwezig zijn, wat hun datering, bewaring, aard en verspreiding is. Daarnaast moet ook de bodemopbouw van het terrein geregistreerd worden. Op basis van de verzamelde gegevens kan dan geëvalueerd worden of een vervolgonderzoek, waarbij alle archeologische sporen en vondsten gedocumenteerd worden, noodzakelijk is.

Figuur 1: Het projectgebied aangeduid op een uittreksel van een orthogonale luchtfoto (© www.gisoost.be)

Figuur 2: Aanduiding van het projectgebied op een uittreksel van de topografische kaart (© www.gisoost.be)

Figuur 3: Het projectgebied aangeduid op een uittreksel van de bodemkaart van België (© www.agiv.be)

Figuur 4: Het projectgebied aangeduid op een uittreksel van de bodemkundige kaart met de drainageklassen (© www.agiv.be)

3. Geografische en bodemkundige situering

Het opgravingsterrein bevindt zich net ten noorden van de dorpskern van Moerbeke. De percelen worden in het westen begrensd door de Drongendreef en de bebouwing erlangs. De noordgrens bestaat uit de verbindingsweg van de Drongendreef naar het kerkhof, dat het projectgebied langs de oostzijde afbakent. Ten zuiden van het te prospecteren terrein loopt een fietspad op de oude bedding van de spoorweg Moerbeke - Stekene. Het onderzoeksgebied bestaat kadastraal uit percelen 1074B, 1075C, 1127H, 1128A en 1129H van afdeling 1, sectie H van de gemeente Moerbeke - Waas, en heeft een totale oppervlakte van ongeveer 1,25ha. Tot enkele jaren voor de prospectie was het terrein ingenomen door gemengd bos en heide. Deze begroeiing werd in het kader van de ontwikkeling gerooid tot het niveau van het maaiveld. De gronden bleven tot de start van het archeologisch veldwerk braakliggend.

Op de bodemkaart van België staat het volledige gebied gekarteerd als een matig droge zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont (Zcg). Het terrein situeert zich op de tardiglaciale dekzandrug die strekt van Stekene over Maldegem tot Gistel, en waarop in het verleden al verschillende archeologische sites werden aangetroffen. Op ongeveer 500m ten zuiden van het terrein loopt de Moervaart, een kanaal dat in de middeleeuwen werd gegraven. Dit kanaal loopt min of meer over de grens tussen de zandrug en de Moervaartdepressie net ten zuiden ervan (BATS *et al.* 2011: 206). De hoogtes van het huidige maaiveld schommelen tussen 5,70 en 6,20m TAW. Het terrein is vrij vlak, met hoogtes rond 6,00m TAW, maar kent centraal een N-Z lopende lineaire depressie waar de hoogtewaarden tussen 5,70 en 5,85m TAW schommelen.

4. Archeologische voorkennis

Het projectgebied zelf was nooit eerder het onderwerp van archeologisch onderzoek. In de omgeving zijn wel vondsten en sites uit het verleden aan het licht gekomen. De oudste vondsten stammen uit de steentijden, en hoofdzakelijk uit het epipaleolithicum en het vroeg- en middenmesolithicum. In de directe nabijheid van de Drongendreef, op een afstand van minder dan 3km, bevinden zich de steentijdsites Moerbeke – Vossel, Moerbeke – Koudenborn en Moerbeke – Driehoek (AMEELS & VAN VLAENDEREN 1995: 38-39). De aanwezigheid van verschillende steentijdsites rond Moerbeke heeft te maken met het ontstaan van het lokale landschap. Aan de voet van de dekzandrug vormde zich een meer dat bij het begin van het Holoceen opdroogde tot een veengebied, nu de Moervaartdepressie (DE REU 2012: 28, 108). De aangetroffen jager-verzamelaarsites situeren zich net ten noorden van het paleomeer hoog en droog op de zandruigen, maar wel nabij het water.

Wat de daaropvolgende perioden van de metaaltijden en de Romeinse tijd betreft, lijkt de regio tussen het kanaal Gent - Terneuzen in het westen en het Waasland in oosten geen bewoning gekend te hebben (DE REU 2010: 19). Met uitzondering van de vondst van twee keltische munten in Moerbeke (VAN DE VIJVER 2006: 70), is er zelfs sprake van een totale afwezigheid van vondsten uit deze periodes. Waarschijnlijk betreft het hier geen hiaat in het onderzoek, maar een historische realiteit. De afwezigheid van archeologische sites uit deze periodes kan opnieuw verklaard worden aan de hand van de landschapsgenese. Veengebieden waren wellicht niet geschikt voor bewoning, en kunnen mogelijk ook gemeden zijn om ideologische of culturele redenen (DE REU 2012: 208).

Over Moerbeke in de vroege en volle middeleeuwen is eveneens weinig tot niets gekend op archeologisch vlak. De oudste vermelding van de gemeente dateert uit de 12de eeuw. De plaatsnaam is afkomstig van de Germaanse woorden voor turfonginningsterrein (*mora*) en beek (*baki*) (GYSSELING 1960: 701). Uit de late middeleeuwen zijn in de omgeving wel restanten bewaard. Het gaat voornamelijk om kasteelsites zoals het Kasteel Wulfsdonk - Zamans en het Hof van Kouderborm, respectievelijk op circa 1,8km ten zuidwesten en 2km ten zuidoosten van het terrein aan de Drongendreef (CAI 32585 en CAI 35117). Maar ook het Drongengoed, of het Roggegoed, dat zich ongeveer 1km ten noorden van het onderzoeksgebied bevindt, zou teruggaan tot de late middeleeuwen (CAI 32587).

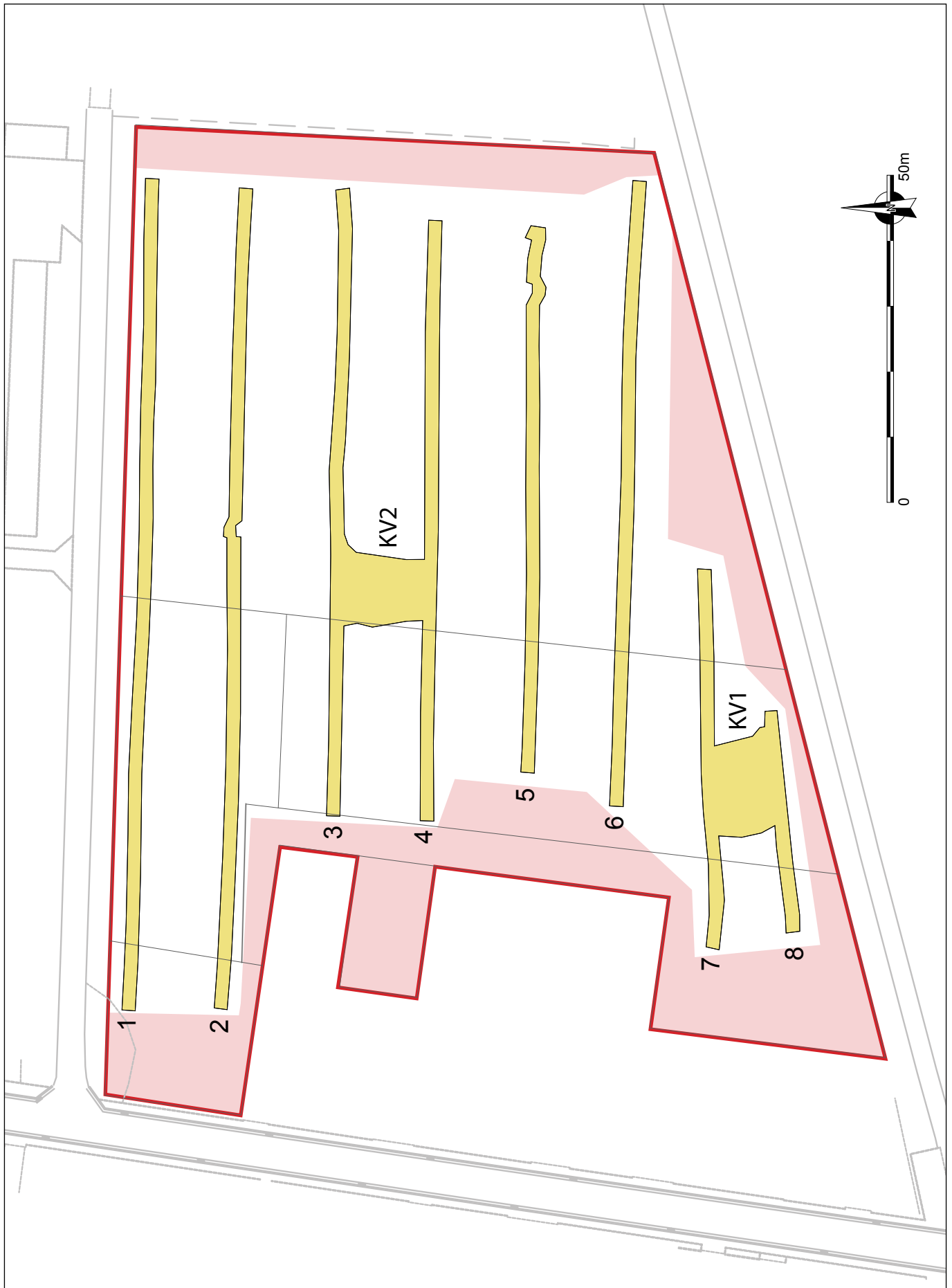
Op ongeveer 2km ten westen van het projectgebied bevonden zich drie Spaanse forten die deel uitmaakten van een N-Z gerichte linie opgericht rond 1600 tegen de aanvallen van de staatsgezinden (<https://inventaris.onroerendergoed.be>). Eén fort, Fort Francipani (CAI 32584), is nog bewaard. Fort Terwest (CAI 39105) en Redoute Papenmutse (CAI 39106) zijn verdwenen. Uit het meer recente verleden stamt een vliegveld uit de Tweede Wereldoorlog (CAI 31394) op zo'n 2km ten westnoordwesten van de Drongendreef.

5. Tijds kader

Het veldwerk nam in totaal twee werkdagen in beslag en werd uitgevoerd op 12 en 13 augustus 2013. De eerste dag werden proefsleuven 1 tot en met 5 gegraven. De dag daarop werden sleuven 6 tot 8 en beide kijkvensters aangelegd. De sporen en sleuven werden op deze laatste werkdag ingemeten door de landmeter, terwijl het archeologisch team de kijkensters en sleuven verder documenteerde. Na toestemming van de erfgoedconsulent werden de sleuven en kijkensters op 14 en 16 augustus gedicht. De verwerking had plaats op 27 en 28 augustus.

Figuur 5: Zicht op het projectgebied na het graven van de proefsleuven

Figuur 6: Het projectgebied met de proefsleuven en kijkvensters aangeduid op de kadasterkaart, met in rood de niet toegankelijke zones

6. Methodologie

Een archeologisch vooronderzoek is een steekproef waarbij minimaal 12,5% van de oppervlakte van een terrein dient blootgelegd te worden. In dit geval gebeurde dit door middel van lange parallelle proefsleuven, lokaal aangevuld met kijkvensters. De sleuven werden gegraven door een rupskraan van 21ton voorzien van een tandeloze graafbak van 2m breed. De afstand tussen de sleuven bedroeg gemiddeld 13,7m (as op as). De grond werd op aangeven van de archeologen afgegraven tot op het archeologisch niveau. In de praktijk betekent dit dat de bovenste grondlagen – bij dit project valt dit samen met de teelaarde – worden weggenomen tot de diepte waarop de sporen leesbaar zijn als grondverkleuringen tegenover de ongestoorde moederbodem. De aangetroffen sporen werden in de bodem aangekrast, fotografisch gedocumenteerd, op een grondplan ingetekend en beschreven in een sporenlijst. Het op schaal intekenen van de sleuven en kijkvensters gebeurde met behulp van een meetlijn vastgemaakt aan minstens twee piketten per sleuf. Deze piketten, de contouren van de sleuven en de hoogtes van het maaiveld en het archeologisch niveau werden na het archeologisch veldwerk door een landmeter opgemeten. Alle aangesneden sporen werden voorzien van een nummer bestaande uit drie cijfers, waarvan het eerste verwijst naar de sleuf en de twee laatste naar het spoor. Bij het begin van elke proefsleuf werd een bodemprofiel aangemaakt. Hiertoe werd de sleuf lokaal extra verdiept werd om zicht te krijgen in de plaatselijke bodemopbouw. Deze profielen werden fotografisch vastgelegd en beschreven. Vondsten werden ingezameld en verpakt in gripzakjes voorzien van de projectcode (MBW-DRD-13) en het bijhorende sleuf- en/of spoornummer. Nadat alle sporen en sleuven geregistreerd waren, werd de bodem op metaalvondsten gecontroleerd door middel van een metaaldetector.

Het projectgebied had een totale oppervlakte van ongeveer 1,25ha. Een deel hiervan was, wegens dichte begroeiing langs de randen en een geasfalteerde zone in de noordwestelijke hoek van het terrein, echter niet toegankelijk voor onderzoek. De toegankelijke oppervlakte bedroeg circa 1,01ha. Na overleg met de erfgoedconsulent werd beslist enkel de toegankelijke zone te prospecteren, tenzij sporen gevonden werden die uitbreiding in de minder

Figuur 7: Aangesneden sporen werden opgetekend door middel van een meetlijn opgehangen aan piketten

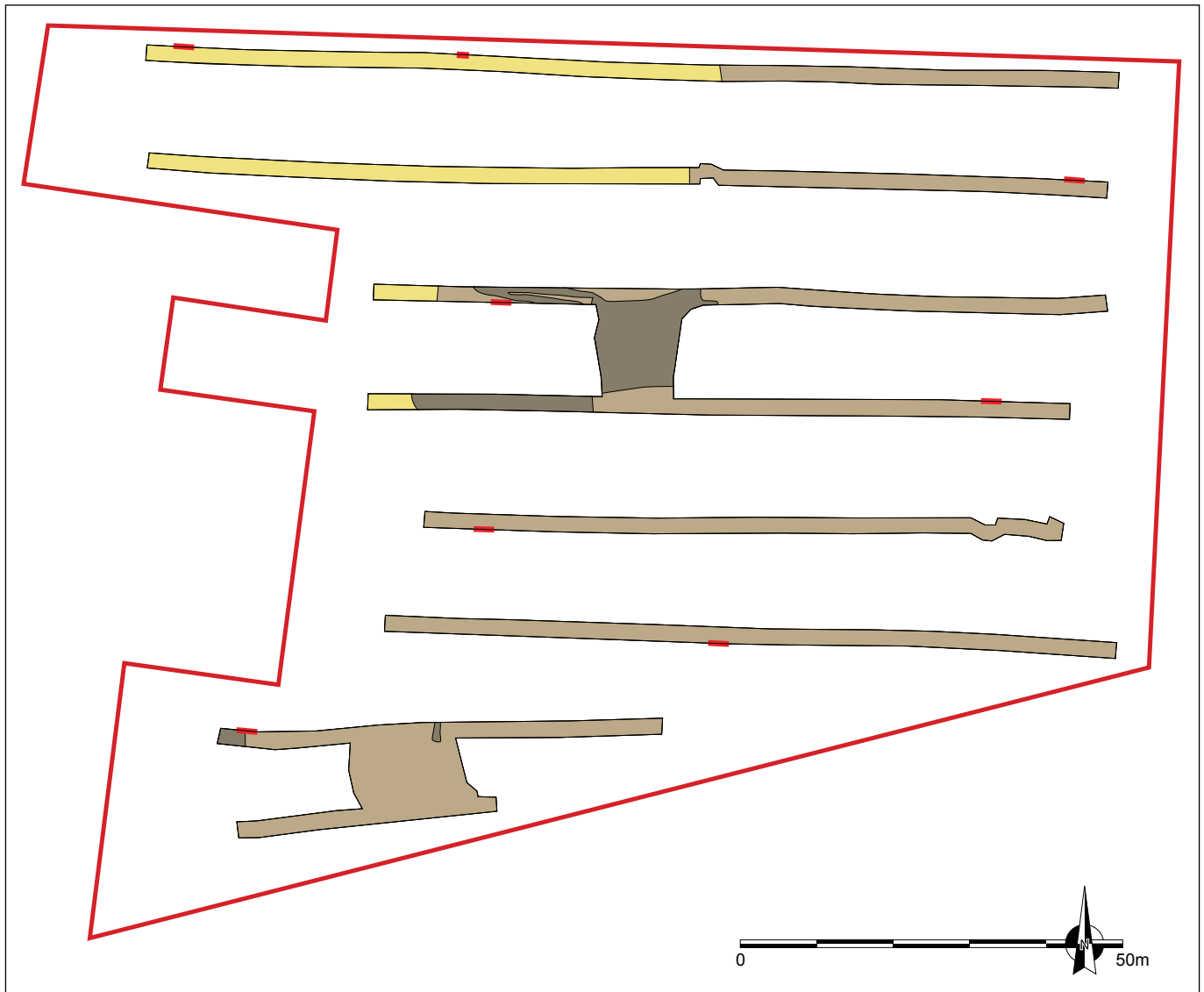
Figuur 8: Stevige wortelkluiten werden door de kraan plaatselijk omzeild

toegankelijke sectoren vereisten. Dit bleek echter niet het geval te zijn. In totaal werden op het terrein acht O-W georiënteerde sleuven gegraven. Enkele proefsleuven vertonen een kleine knik of hebben een bochtig verloop. Dit zijn plaatsen waar de kraan stevige wortelkluiten en boomstronken in het traject van de sleuf lokaal omzeilde. Op die manier werd 1422m², of 14,06%, van het terrein op de aanwezigheid van archeologische sporen getoetst. Om een beter begrip te krijgen op een aantal mogelijke sporen werden twee kijkvensters gegraven, goed voor een oppervlakte van 256,5m². In totaal werd zo 16,6% van het toegankelijke terrein aan archeologisch onderzoek onderworpen.

Tijdens de verwerking werden de digitale veldtekeningen samen met de opmetingen van de landmeter tot één grondplan herwerkt. De foto's werden genummerd en geordend, en de sporen-, vondsten- en sleuvenlijsten werden aangevuld. Een Harrismatrix werd opgesteld per sleuf. Al deze gegevens werden tot slot verwerkt tot dit rapport. Het opgravingsarchief van dit project wordt bewaard bij De Logi & Hoorne bvba. Een selectie van het digitaal archief is ook terug te vinden op de cd-rom als bijlage in dit rapport.

7. Resultaten

Het onderzoek te Moerbeke - Waas leverde, met uitzondering van één restant van een baksteen fundering, enkel grondsporen op. Het zijn grijze tot donkergrijze vlekken die zich aftekenen in de ongestoorde bodem. Deze verkleuringen ontstaan wanneer de bodem geroerd wordt door mens, dier of plant. De verstoring raakt daarna, al dan niet opzettelijk, terug opgevuld maar heeft hierdoor een andere kleur en textuur dan de omliggende onaangeroerde bodem. Om natuurlijke of antropogene sporen te herkennen is dus een goed begrip van de bodemopbouw van een terrein noodzakelijk. Daarom worden eerst de bodemkundige resultaten van het veldwerk toegelicht, waarna ingegaan wordt op de aangesneden sporen.

Figuur 9: Grondplan met aanduiding van de bodemprofielen in rood, de C horizont in geel, de A en B horizonten in donkere tinten

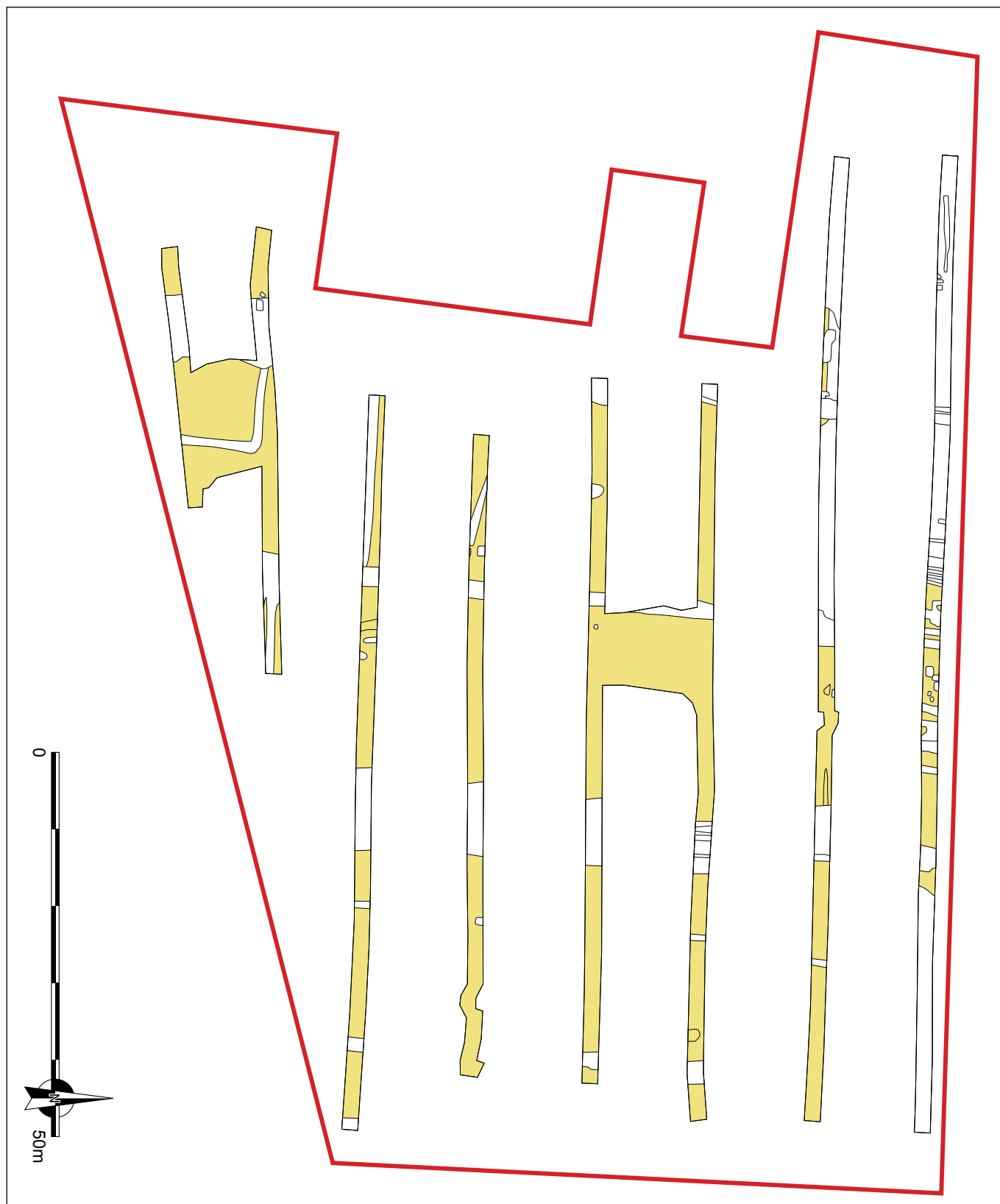
Het archeologisch niveau, ofwel het niveau waarop sporen leesbaar worden ten opzichte van de moederbodem, bevond zich bijna overal meteen onder het pakket met teelaarde. De dikte van de ploeglaag schommelde over het gehele terrein rond 0,5m. Centraal over het terrein liep een N-Z gerichte strook waar het pakket teelaarde eerder 0,3m dik was. In de uiterst noordwestelijke hoek van het terrein was de bodem diepgaand, tot minimum 1,5m diep, verstoord en kon het niveau van de ongestoorde bodem niet vastgesteld worden. Het archeologisch niveau bevond zich op een hoogte van gemiddeld 5,5m TAW, en helde licht af van de oostelijke grens (circa 5,6m TAW) in westelijke richting (gemiddeld 5,4m TAW). Volgens de bodemkaart van België bestaat de ondergrond van dit terrein uit een matig droge zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont. Dit kon met het archeologisch veldwerk grotendeels bevestigd worden. Over ongeveer 80% van de oppervlakte van het terrein werd een humeuze en/of ijzerhoudende donkerbruine B horizont vastgesteld. Enkel in het noordwesten van het projectgebied werd meteen onder de teelaarde de lichtbeige C horizont aangetroffen. Plaatselijk werden zones aangesneden waar de bovenliggende A horizont nog aanwezig was. Op dit terrein is dus sprake van een goede bewaring van de oorspronkelijke podzolbodem. Waarschijnlijk houdt dit verband met de aanwezigheid van bos op dit perceel. Waar de bovenste lagen van de podzol elders verploegd zijn, bleven ze hier onder het bos beter bewaard. In dergelijke oude bodemhorizonten kunnen nog sporen en restanten van steentijdaanwezigheid gevonden worden. Gezien de belangrijke steentijdvondsten in de onmiddellijke omgeving werd tijdens het graven en opschaven van de proefsleuven aandachtig gelet op eventuele aanwezigheid van stenen objecten in de bodem. Er werd bij dit onderzoek echter geen enkele vondst gedaan die op steentijdaanwezigheid op deze percelen wijst.

Figuur 10 t.e.m. 13: Veldopnames van bodemprofielen met verschillende bewaring van de A, B en C horizonten

Op de percelen werden weinig sporen van dierlijke oorsprong aangetroffen. De afwezigheid van molgangen kan misschien verklaard worden door de hardheid van de ijzerhoudende bodem. Sporen van planten waren daarentegen in alle sleuven alomtegenwoordig. Zo goed als overal was de bodem doorworteld en konden ook de verkleuringen van vergane planten- en boomwortels vastgesteld worden. De doorworteling was soms zo sterk dat de bodem plaatselijk moeilijk te lezen was.

In alle proefsleuven werden sporen van antropogene aard aangetroffen. Het zijn hoofdzakelijk grachten, greppels en kuilen met een vroegmoderne tot recente datering. In de noordwestelijke hoek van het terrein werd in sleuven 1 en 2 een uitgebreide zone aangesneden die diepgaand, tot minimum 1,5m diep, verstoord bleek (sporen 101, 208/211 en 213). De verstoring had afmetingen van minstens 60 op 16m. Aan het westelijk uiteinde van sleuf 2 werd hierin ook een fragment van een baksteen fundering aangetroffen. Dit uitgebreid spoor werd zelf gesneden door een aantal kuilen, grachten en greppels met recent materiaal in hun vulling (sporen 102 t.e.m. 113, en 207, 209, 210 en 212). De reden voor deze uitgestrekte verstoring is terug te vinden op de topografische kaarten en luchtfoto's daterend tot 2006 (www.gisoost.be). Daarop is op deze plaats een huis met bijgebouwen zichtbaar. De verstoring zal wellicht terug te voeren zijn tot de afbraak van deze woning, die misschien zelfs onderkelderd was, wat de diepgaande aard van het spoor zou verklaren.

Figuur 14: Het grondplan met aanduiding van de recente sporen in het wit, en de natuurlijke sporen zonder inkleuring

Recente kuilen werden in alle proefsleuven, behalve sleuven 3 en 8, vastgesteld (sporen 117 t.e.m. 121, 205, 210, 212, 403, 407, 502, 503, 506, 605, 704 en 705). Het betreft steeds afgerond rechthoekige tot vierkante sporen met een sterk gevlekte vulling bestaande uit versmeten moederbodem, en een zeer scherpe aflijning. In de vulling van kuil 120 werd recent bouwpuin opgemerkt.

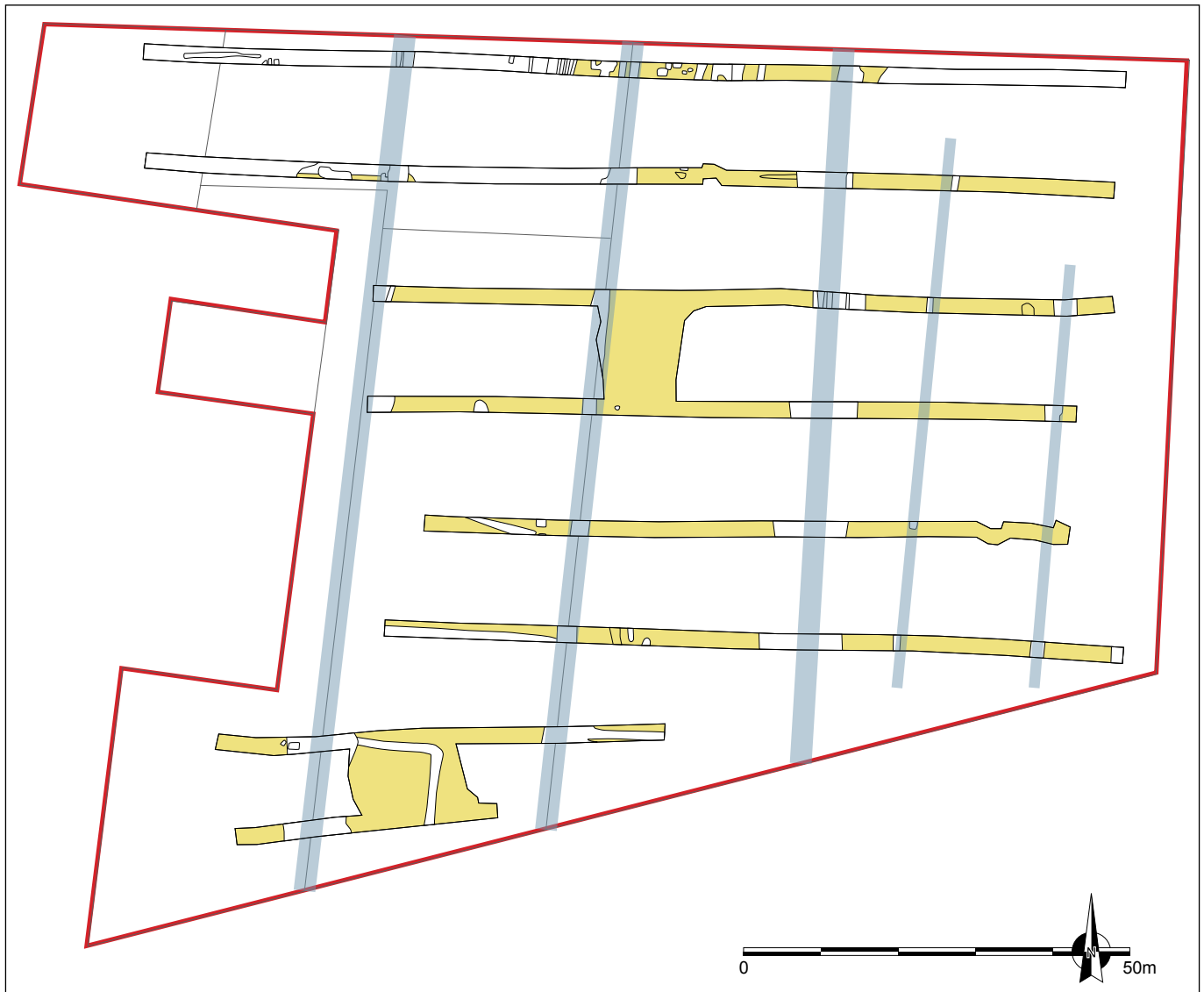
Figuur 15 & 16: Veldopnames van de verstoringen in het westen van sleuven 1 en 2

Figuur 17: Aanduiding van het projectgebied op een orthogonale luchtfoto uit 2006. In de noordwestelijke hoek van het terrein is nog bebouwing aanwezig (© www.gisoost.be)

Figuur 18: Veldopname van grachtfragment 701, oversneden door recente kuilen 704 en 705

Figuur 19: Grondplan met aanduiding van de herkende grachttrajecten in blauw, geprojecteerd op het kadaster

De hoofdmoot van de aangesneden grachten hebben een NNO-ZZW oriëntatie en gaan mee met de richting van de huidige perceelsgrenzen van het kadaster. In het westen van het onderzoeksgebied werd zo'n gracht (sporen 106/107, 209, 301, 408, 701 en 801) over de volledige breedte van het terrein, ongeveer 111m, vastgesteld. Dit donkergrijs, scherp afgelijnd spoor valt samen met de grens tussen percelen 1075C en 1074B. In de vulling van spoor 701 werden drie stukken baksteen, een fragment in ijzer, en in oxiderend gebakken gedraaid aardewerk een wandscherf en een oor voorzien van loodglazuur aangetroffen. Ongeveer 30m ten oosten van deze gracht werd een tweede dergelijk spoor aangesneden. Sporen 116, 207, 302, 404, 504, 608 en 703 behoren allen wellicht tot eenzelfde donkergrijze NNO-ZZW lopende gracht die op deze manier een afstand van minstens 102m overbrugt. Ook dit spoor valt samen met een van de perceelsgrenzen aanwezig op het terrein. In drie van deze sporen (207, 608 en 703) werden vondsten gedaan. Het betreft de bodem van een tas in industrieel wit aardewerk met een blauwe tekening, vijf fragmenten van witte tegels, een randscherf van een roodgebakken gedraaid bord voorzien van loodglazuur en slib, een grijsgebakken gedraaide wand en een oxiderend gebakken gedraaide wandscherf voorzien van strooglazuur. Deze gracht is op basis van de vondsten en de kleur, textuur en aflijning van het spoor in de recente periode te situeren. Eén spoor van een gracht is mogelijk iets ouder. Spoor 702 werd in het westelijk uiteinde van sleuf 7 oversneden door grachtfragment 701. Het spoor kon in oostelijke richting over een afstand van 10m gevolgd worden, waar het een rechte hoek naar het zuiden maakte in kijkvenster 1. Vandaaruit liep het nog circa 10m als spoor 801. De vulling van dit spoor is zeer humeus en donkergrijs, en leverde geen

vondsten op. De aflijning van de gracht is eerder scherp en doet echter vermoeden dat het spoor van een postmiddeleeuwse of subrecente datering is. Op de kaart van Ferraris (toestand in de tweede helft van de 18de eeuw), noch op de Atlas der Buurtwegen (midden 19de eeuw) is op de locatie van het terrein niets te zien dat dit spoor kan verklaren. De hierboven vermelde perceelsgrachten waren mogelijk wel al aanwezig. In het oosten van het projectgebied werden nog twee grachtjes met een licht afwijkende oriëntatie aangetroffen. De meest oostelijke van de twee (sporen 306, 401 en 602) had een scherpe aflijning en een donkergrijze tot donkerbruine homogene vulling. Op 18m ten westen ervan liep een parallelle gracht bestaande uit sporen 201, 506 en 603, die allemaal een heterogene gevlekte vulling van versmeten moederbodem hadden. Op basis van de kleur, textuur en aflijning van hun vulling worden ze met vrij grote zekerheid in de recente periode geplaatst.

Figuur 20: Veldopname van grachtspoor 504

Figuur 21: Vondsten gedaan in sporen 207 en 608

Figuur 22: Veldopname van kijkvenster 1 met zicht op het traject van sporen 702 en 801

Figuur 23: Aanduiding van de locatie van het projectgebied op de kaart van Ferraris (© www.kbr.be)

Figuur 24: Veldopname van het tweede kijkvenster waar duidelijk te zien is hoe de podzol plaatselijk dieper in de grond gedrukt is

In de westelijke helft van sleuven 3 en 4 werden een aantal ondiepe lineaire sporen aangesneden met een zeer humeuze donkergrijze tot zwarte vulling (sporen 303, 405 en 406). Omdat de aard en betekenis van deze sporen niet duidelijk was, werd op deze plaats een tweede kijkvensters gegraven. In dit vlak van circa 12 op 10m groot werd duidelijk dat het om plaatselijk dieper in de bodem gedrukte podzollagen ging. Het lijkt er sterk op dat de bovenste bodemhorizonten hier in de grond gereden waren door zware machines.

8. Conclusies en aanbevelingen

Huysman Bouw NVvvv plant op een terrein gelegen tussen de Drongendreef en het huidige kerkhof van Moerbeke - Waas de aanleg van een verkaveling. De bouwwerken impliceren ingrepen in de bodem die eventueel aanwezige archeologische restanten kunnen vernielen. Om het archeologisch potentieel van het terrein te waarderen voerde De Logi & Hoorne er in augustus 2013 een vooronderzoek uit. Acht proefsleuven en twee kijkvensters werden op het terrein van 1,25ha groot gegraven. Op die manier werd 16,6% van het terrein onderzocht op archeologische sporen en vondsten. De prospectie leverde enkel grachten en kuilen met een vroegmoderne tot recente datering op. De oorspronkelijke bodem was op het grootste deel van het terrein nog goed bewaard. Hoewel in de directe omgeving verschillende steentijdsites gekend zijn, werden op deze gronden geen aanwijzingen gevonden voor aanwezigheid van de mens in de steentijden. Op basis van deze resultaten lijkt een vervolgonderzoek op dit terrein niet aangewezen.

9. Bibliografie

AMEELS V. & VAN VLAENDEREN L., 1995. Epipaleolithische en vroeg-mesolithische sites langsheen de Moervaart (Oost-Vlaanderen). *Notae Praehistoricae* 15: 35-43.

BATS M., DE SMEDT PH., DE REU J., GELORINI V., ZWERTVAEGHER A., ANTROP M., BOURGEOIS J., DE MAEYER PH., FINKE P., VAN MEIRVENNE M., VERNIERS J. & CROMBÉ PH., 2011. Continued geoarchaeological research at the Moervaart palaeolake area (East Flanders, B): field campaign 2011. *Notae Praehistoricae* 31: 201-211.

DE REU J., BATS M., DE SMEDT J., BOURGEOIS J., ANTROP M., COURT-PICON M., DE MAEYER PH., FINKE P., VAN MEIRVENNE M., VERNIERS J., WERBROUCK I., ZWERTVAEGHER A. & CROMBÉ PH., 2010. Bronze and Iron Age landscapes in Sandy Flanders (NW-Belgium): a geoarchaeological approach. *Lunula Archaeologia protohistorica* XVIII: 17-22.

DE REU J., 2012. *Land of the Dead. A comprehensive study of the Bronze Age burial landscape in north-western Belgium*. Proefschrift voorgedragen tot het behalen van de graad van Doctor in de Archeologie.

GYSSELING M., 1960. *Toponymisch Woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226)*. Belgisch interuniversitair centrum voor neerlandistiek.

VAN DE VIJVER M., 2006. *De Metaaltijden in het Noorden van het Waasland. Archeologische studie van de gemeenten Beveren-Waas, Moerbeke, Sint-Gillis-Waas, Stekene en Wachtebeke*. Licentiaatsscriptie Universiteit Gent.

